

DOI: 10.31648/kpp.7107

Daria Zarzycka

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-1408-0326

dar.zarzycka@wp.pl

Analiza instytucji świadka koronnego w Polsce

Institucja świadka koronnego została wprowadzona do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz.U. z 1997 r., Nr 114, poz. 738). Jej wzorzec został zaczerpnięty z prawodawstwa osiemnastowiecznej Anglii, gdzie sprawca czynów zabronionych był gotów przyznać się do zarzucanych mu przestępstw, a także ujawnić jego pozostałych sprawców w zamian za korzyści dla siebie (mowa tu przede wszystkim o ulaskawieniu, którego jedynym warunkiem w tamtym czasie było skazanie przez sąd wszelkich pozostałych osób, które współdziałały z oskarżonym)¹.

W celu zbadania instytucji świadka koronnego oraz uporządkowania informacji na jej temat, autorka zastosowała metodę badania aktów prawnych przy jednoczesnej analizie literatury i statystyk dotyczących świadków koronnych w Polsce.

Wprowadzenie tej instytucji w Polsce miało nieco inną formę niż wyżej opisany wzorzec angielski, natomiast ten sam sens – ideą było uzyskanie wiarygodnych informacji, umożliwiających pociągnięcie do odpowiedzialności osoby działające w zorganizowanych grupach przestępczych. Na temat instytucji świadka koronnego do dzisiaj można spotkać liczne zdania różniące się w kwestii oceny jej funkcjonowania. Z jednej strony instytucja ta uważana jest za dobre rozwiązanie, pomocne w rozbijaniu zorganizowanych grup przestępczych i skazywaniu jej członków, z drugiej natomiast strony kierowane są przeciwko niej zarzuty ochrony, wspierania czy też utrzymywania przestępców.

Niejednokrotnie w środowisku, w którym przebywa osoba korzystająca z instytucji świadka koronnego, jest uważana za tzw. konfidenta, będącego osobą nielojalną wobec swoich „współpracowników”, a co za tym idzie – niegodną zaufania. Poniekąd argu-

---

¹K. Wojtaszyn, A. Kacperczyk, *Świadek koronny. 15 lat doświadczeń*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2011, nr 5(3), s. 67.

menty każdej ze stron, zarówno tej popierającej instytucję świadka koronnego, jak i jej przeciwnej, można uważać za słuszne, natomiast skoro instytucja ta została wprowadzona w Polsce, uważano raczej, że ma ona znacznie więcej cech pozytywnych, aniżeli odwrotnie. Wierzono, że program ten przyczyni się do skuteczniejszego wykrywania osób działających w zorganizowanych grupach czy związkach przestępczych.

Wprowadzając tę instytucję do polskiego porządku prawnego, przewidywano czasowe obowiązywanie ustawy jej regulującej, tj. do 2001 r., a następnie do września 2006 r., po to, by przejść gruntowne zmiany i ostatecznie funkcjonować w polskim prawie bezterminowo². Przyglądając się natomiast opiniom o samych osobach posiadających status świadka koronnego, są one różne, tak samo jak postępowanie świadków koronnych, które niejednokrotnie uchylia powadze instytucji (bo jak to wygląda w oczach społeczeństwa, kiedy osoba szczególnie chroniona staje się nagle celebrytą, co miało miejsce w historii polskich świadków koronnych). Odchodząc od ocen społecznych, warto zastanowić się, czym jest ta instytucja i jakie cele spełnia.

Definicja świadka koronnego i warunki objęcia programem

Na początku rozważań nad świadkiem koronnym należy zdefiniować, kogo uznajemy za osobę posiadającą ten status. Przede wszystkim, aby móc zostać świadkiem koronnym, trzeba być najpierw podejrzanym, a więc „osobą, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego”³. Podejrzanym ten musi zostać dopuszczony do składania zeznań w charakterze świadka, co jednoznacznie określa zapis art. 2 ustawy o świadku koronnym: „Świadkiem koronnym jest podejrzany, który został dopuszczony do składania zeznań w charakterze świadka, na zasadach i w trybie określonych niniejszą ustawą”⁴. Dopuszczenie do zeznań jest kluczową kwestią, ponieważ to właśnie one są przedmiotem zainteresowania śledczych oraz sądu. Nie każdy podejrzany natomiast może być objęty tą instytucją.

Wymogi, które osoba taka musi spełnić, przedstawione są w wyżej wymienionej ustawie. Ważne są tutaj przesłanki warunkujące możliwość objęcia instytucją świadka koronnego. I tak właśnie ustawę tę można stosować w sprawach o przestępstwa lub przestępstwa skarbowe, co do których jest podejrzenie, że dana osoba je popełniła, działając w zorganizowanej grupie lub też w związku przestępczym, a przy tym organizacje te mają na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.

Zatem osoba, która dokonuje ww. czynności samodzielnie, nie spełnia przesłanek, które pozwoliłyby zakwalifikować ją jako świadka koronnego. Czyny te natomiast nie są

²Z. Dymińska, *Świadek koronny jako instrument zwalczania przestępczości w świetle zmiany ustawy o świadku koronnym*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2007, nr 1, s. 225.

³Art. 71 §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1997 r., Nr 89, poz. 555).

⁴Art. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz.U. z 1997 r., Nr 114, poz. 738), dalej jako ustawa o świadku koronnym.

w żaden sposób ograniczone, a więc może to się dotyczyć zarówno zbrodni, jak i występów. Warto zatem zastanowić się, czy nie stanowi to zagrożenia dla rozpowszechnienia się tej instytucji. Członkowie grup czy związków przestępczych mających charakter zbrojny bądź terrorystyczny również kwalifikują się do objęcia ustawą, jeżeli są podejrzanymi⁵.

Dodatkowo, w wyjątkowych sytuacjach, istnieje możliwość objęcia programem osób, które nie działają stricte w grupach czy związkach przestępczych, natomiast z samej istoty sprawy wynika, że do dokonania takiego czynu konieczne jest wystąpienie większej liczby podmiotów oraz swego rodzaju związku między nimi, a zatem w świetle prawa jest to tzw. grupa przestępcza, powołana do dokonania jednego czynu. Chodzi tu o pewne przestępstwa, takie jak przyjmowanie korzyści w związku z pełnioną funkcją, udzielanie korzyści innym osobom w związku z pełnieniem przez nie funkcji, sprawy dotyczące płatnej protekcji oraz nadużycia funkcji, sprawy wpływania na inną osobę w kwestiach głosowania, a także sprawy dotyczące łapownictwa menadżerskiego⁶. Ponadto ustawa o świadku koronnym może mieć zastosowanie do podejrzanych o czyny zabronione, które nie są zawarte w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553), a mianowicie przyjmowanie korzyści majątkowej lub jej obietnicy czy też żądanie złożenia takiej obietnicy, a także udzielanie takiej korzyści.

Warto tutaj wskazać, że osoba, która posiada wiedzę o udzieleniu bądź obietnicy udzielenia korzyści majątkowej, biorąca udział w zakładach wzajemnych, dotyczącej zawodów sportowych lub też wiedzy takiej udziela innym osobom, w razie podejrzenia o ten czyn może zostać objęta instytucją świadka koronnego. Do takiego objęcia kwalifikuje się również podejrzany o pośrednictwo w ustalaniu wyniku lub przebiegu zawodów sportowych w zamian za korzyść majątkową⁷.

Świadkiem koronnym nie może natomiast zostać podejrzany, który w związku z udziałem w wyżej wymienionych przestępstwach popełnił, usiłował popełnić czy też współdziałał przy dokonywaniu zbrodni zabójstwa⁸. Wydaje się być uzasadniony argument, zgodnie z którym osoba, jeśli popełniła takie okrucieństwo, nie powinna korzystać z przywilejów programu ochrony świadków. Zbrodnia zabójstwa zasługuje na największe potępienie społeczne, a więc w przekonaniu autorki łagodzenie skutków takich czynów budziłoby demoralizację oraz przeczyło wszelkim zasadom resocjalizacji. Ponadto postępowanie takie ze strony wymiaru sprawiedliwości z pewnością wywołałoby niezadowolenie społeczeństwa, z którego podatków przecież świadkowie tacy otrzymują między innymi nowe miejsca zamieszkania, środki do życia, a także finansowany jest ich transport.

Kolejną osobą, która nie może być objęta programem, jest podejrzany, który nakła-

⁵Art. 1 ustawy o świadku koronnym.

⁶Art. 1 ustawy o świadku koronnym ust. 2 pkt 1; art. 228, art. 229, art. 230, art. 230a, art. 231, art. 250, art. 296a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553).

⁷Art. 1 ustawy o świadku koronnym ust. 2 pkt 2; art. 46, art. 47, art. 48 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2010 r., Nr 127, poz. 857).

⁸Art. 4 ust. 1 ustawy o świadku koronnym.

niał inną osobę do popełnienia jednego z wcześniej wymienianych przestępstw po to, aby to przeciwko niej skierować postępowanie karne⁹. Człowiek, który postępuje w ten sposób, ma opanowane techniki manipulacji, a więc w opinii autorki niniejszej publikacji uzasadniony wydaje się pogląd, że nie byłby wiarygodnym świadkiem, gdyż mógłby próbować nakierować śledczych i sąd swoimi zeznaniami na niewłaściwy tor, tzn. taki, który byłby wygodny dla niego i osób z nim powiązanych, a jednocześnie pozostawiał całe postępowanie bez rzeczywistych rozwiązań. Jednak w instytucji tej chodzi o zupełnie odwrotną sytuację – zeznania świadka koronnego mają pomóc organom rozwiązać nawet najbardziej zawile sprawy oraz skazać niebezpiecznych przestępców.

Wskazaną powyżej jedną z przesłanek ustawowych do uzyskania statusu świadka koronnego jest popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego przy jednoczesnym działaniu w zorganizowanej grupie lub związku przestępczym. W przesłankach negatywnych zawarty natomiast jest pewien wyjątek – programem nie może być objęta osoba, która kierowała taką grupą lub związkiem przestępczym¹⁰. Wystąpienie takiej przesłanki negatywnej jest raczej logiczne, ponieważ osoba kierująca grupą przestępczą jest szczególnie zdemoralizowana, a poza tym byłby to dla niej idealny sposób na uniknięcie odpowiedzialności karnej – taki człowiek, jako kierownik grupy przestępczej, mógłby dokonywać przestępstw, a następnie zeznawać przeciwko członkom grupy, którzy mu podlegali.

Zatem istnienie wszystkich trzech powyżej wymienionych przesłanek negatywnych jest w ocenie autorki tekstu zasadne, gdyż pewne czyny dokonane przez podejrzanego powinny od razu go dyskwalifikować w ubieganiu się o status świadka koronnego.

Warunki dopuszczenia dowodów z zeznań świadka koronnego

Aby dowody z zeznań świadka koronnego były dopuszczone, należy spełnić wymogi przewidziane ustawą. Podstawowym wymogiem jest ujawnienie organowi faktów, które mogą przyczynić się do ujawnienia okoliczności popełnionego czynu, wykrycia współsprawców, a także takich, które mogą prowadzić do ujawnienia innych czynów zabronionych bądź też zapobieżenia im¹¹. Jest to zrozumiałe z racji tego, że obejmując takiego człowieka programem ochrony świadków, sąd powinien mieć pewność, że osoba ta jest wiarygodnym źródłem informacji i przyczyni się do rozwiązania spraw, które prawdopodobnie byłyby nierozstrzygnięte lub nieodkryte przez długi czas. Świadek taki powinien w sposób klarowny obciążyć swoimi zeznaniami przestępców, z którymi współpracował i wspomóc proces karny.

Ponadto świadek ten powinien zobowiązać się do złożenia zeznań w sposób wyczerpujący¹², a więc do przedstawienia wszystkich znanych mu faktów dotyczących danej sprawy nie zatajając ani nie pomniejszając żadnych okoliczności faktycznych. Dotych-

⁹Art. 4 ust. 2 ustawy o świadku koronnym.

¹⁰Art. 4 ust. 3 ustawy o świadku koronnym.

¹¹Art. 3 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o świadku koronnym.

¹²Art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadku koronnym.

czasowa analiza funkcjonowania omawianej instytucji wskazuje, że w postępowaniach karnych, w których występowały świadkowie koronni, ich zeznania często były podważane przez osoby przez nich obciążone. Było tak między innymi podczas konfrontacji świadków koronnych w Częstochowie w 2005 r., gdzie jeden z nich obciążał drugiego, opisując dokładnie jego miejsce zamieszkania i twierdząc, że odbierał stamtąd substancje niedozwolone, tj. narkotyki. Zapytany natomiast o cechę charakterystyczną wnętrza tej posiadłości, opowiadał o szarej boazerii, której istnieniu stanowczo zaprzeczył oskarżany przez niego świadek koronny, nie potrafił natomiast wskazać ogromnej, siedmiometrowej fontanny¹³. Czy zatem jest możliwe, że jej nie zauważył? Sprawa ta pozostaje dyskusyjna.

Kolejnym warunkiem, który kandydat na świadka koronnego musi spełnić, jest ujawnienie majątku zarówno swojego, jak i znanego mu majątku współsprawców przestępstwa czy też przestępstwa skarbowego¹⁴. Jest to istotne, gdyż wyklucza zatajenie przez taką osobę wszelkich korzyści majątkowych uzyskanych z nieprawego źródła.

Przyznanie statusu świadka koronnego można uzależnić też od zobowiązania się podejrzanego do zwrotu wszelkich korzyści, jakie uzyskał z czynu niedozwolonego (zarówno dla siebie, jak i dla kogoś innego), a także do naprawienia szkody czynem tym spowodowanej¹⁵. Rozwiązanie to realizuje kompensacyjną funkcję prawa karnego, a dodatkowo okazuje się być pomocnym narzędziem w identyfikacji poszczególnych składników majątku podejrzanego. Dla pokrzywdzonych jest to również dobre rozwiązanie, gdyż może ułatwić im dochodzenie swoich roszczeń dotyczących przestępstw popełnionych na ich szkodę, także przeciwko świadkom koronnym¹⁶.

Co należy z całą stanowczością podkreślić: ostateczna decyzja na temat dopuszczenia dowodów z zeznań świadka koronnego należy do właściwego sądu okręgowego¹⁷.

Ochrona i pomoc udzielana świadkom koronnym

Składanie zeznań przez świadka koronnego, jako że musi być kompleksowe, pociąga za sobą konsekwencję w postaci narażenia takiej osoby na niebezpieczeństwo wynikające z chęci zemsty osób, przeciwko którym świadek zeznawał. Rozwiązaniem w tej kwestii jest program ochrony świadków, który reguluje art. 14 ustawy o świadku koronnym. Wprowadza on możliwość ochrony świadka, a także osoby bądź osób mu najbliższych.

Ochrona ta nie jest obligatoryjna, a więc nie musi mieć miejsca w każdej sprawie, w której występuje świadek koronny, natomiast jest to prawo, które osobie takiej przysługuje i z reguły ochrona taka udzielana jest na wniosek samego zainteresowanego

¹³ <https://wolnemedi.net/wszechswiadek/> (dostęp: 10.12.2020).

¹⁴ Art. 3 ust. 1 pkt. 1 lit. b ustawy o świadku koronnym.

¹⁵ Art. 3 ust. 2 ustawy o świadku koronnym.

¹⁶ E.W. Pływaczewski, *Świadek koronny jako instrument zwalczania przestępczości zorganizowanej*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 7–8, s. 101.

¹⁷ Art. 5 ust. 1 ustawy o świadku koronnym.

oraz jego osób najbliższych, jednak bywa udzielana również z urzędu. Postanowienie w przedmiocie ochrony wydaje prokurator za zgodą każdej pełnoletniej osoby, która ma być nią objęta¹⁸.

Wiedząc że w przypadku skorzystania przez podejrzanego z instytucji świadka koronnego konieczne może być również objęcie go programem ochrony świadków, należałoby ustalić, jakie formy ochrony i pomocy przewiduje aktualne ustawodawstwo. Rozwiązaniami tam zawartymi jest m.in. ochrona osobista, która polegać może na stałej bądź czasowej obecności policjantów w pobliżu osoby ochraniającej, wskazywaniu jej bezpiecznego miejsca, w którym powinna przebywać, a także wskazywaniu sposobu przemieszczania się. Dodatkowo odpowiedni organ może określić sposób, warunki oraz zakres kontaktowania się takiej osoby z innymi ludźmi¹⁹.

Program przewiduje także pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu oraz zmiany miejsca zatrudnienia. Również w przypadku niemożności znalezienia zatrudnienia, zarówno przez samego świadka koronnego, jak i osoby mu najbliższe, przyznana może być pomoc finansowa, która powinna być przeznaczona w szczególności na pokrycie kosztów utrzymania. Ponadto w szczególnych przypadkach przewidziana jest możliwość wydania dokumentów (w tym pozwalających na przekraczanie granicy państwa) na nazwisko inne niż używane dotychczas, jak również możliwość przeprowadzenia zabiegu chirurgicznego pozwalającego usunąć charakterystyczne elementy wyglądu bądź operacji plastycznej²⁰.

Można zatem dostrzec, że program ochrony świadków przewiduje dość szerokie możliwości udzielenia ochrony osobom objętym programem. Regulacje te pozwalają w skrajnych przypadkach nawet na uzyskanie całkiem nowej tożsamości w połączeniu z innym niż dotychczas wyglądem. W opinii autorki artykułu jest to też swego rodzaju przełom w życiu takiej osoby. Wyobraźmy sobie sytuację, że jakiś podejrzany należał do jednej z najsłynniejszych grup przestępczych w Polsce, po czym zdecydował się (spełniając oczywiście wszelkie przesłanki) na bycie świadkiem koronnym. Jako człowiek szczególnie zagrożony został objęty programem ochrony świadków, wydano mu nowe dokumenty (na inne nazwisko), jego wygląd został zmodyfikowany. W opinii autorki taki człowiek, z nowym wyglądem i nowymi danymi, ma szansę na rozpoczęcie nowego życia, odcięcia się od przeszłości. Wszelkie te zmiany, które umożliwia program ochrony świadków, z pewnością mogą działać na podświadomość takiej osoby i pomóc zacząć nowe życie zgodne z literą prawa.

Dodatkowo pomoc dla świadków koronnych może obejmować swoim zakresem ich życie codzienne, rodzinne – mowa tu o miejscu zamieszkania, umieszczeniu dzieci w placówkach oświatowych czy też załatwianiu spraw związanych z przeprowadzką oraz ułożeniem sobie życia w nowym miejscu. Jeśli chodzi o zamieszkanie, to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2006 r. w sprawie udzielania ochrony

¹⁸ A. Ważny (red.), *Ustawa o świadku koronnym. Komentarz*, Warszawa 2013, art. 1

¹⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2006 r. w sprawie udzielania ochrony i pomocy świadkom koronnym i innym uprawnionym osobom, § 6 ust. 2.

²⁰ Ustawa o świadku koronnym, art. 14 ust. 1 i 2.

i pomocy świadkom koronnym i innym uprawnionym osobom (dalej jako rozporządzenie) przewiduje m.in. zapewnienie świadkowi koronnemu oraz jego osobom najbliższym tymczasowego lokalu mieszkaniowego, który będzie odpowiedni ze względu na podstawowe potrzeby bytowe takich osób, a więc takie, bez których nie byłyby w stanie one egzystować.

Warto w tym miejscu przyrzeć się temu, jak zdefiniowane są te podstawowe potrzeby. Katalog otwarty podstawowych potrzeb zawiera ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²¹, która formułuje, że są to m.in. takie dobra, jak żywność, opał, ubrania, lekarstwa (w tym koszty leczenia). Dodatkowo podstawowymi potrzebami bytowymi są też drobne prace remontowe umożliwiające korzystanie z lokalu mieszkalnego, a także niezbędne wyposażenie tego lokalu. Uzasadniony wydaje się również pogląd, że lokal taki należy dostosować do liczebności rodziny świadka koronnego, gdyż ciężko sobie wyobrazić zamieszkiwanie przykładowo czteroosobowej rodziny w kawalerce. Natomiast, jak widać, zadaniem państwa nie jest zapewnienie takim osobom dostatniego życia, nawet na ponadprzeciętnym poziomie, a jedynie warunki do godnego życia, zapewniającego realizację podstawowych potrzeb egzystencjalnych. Jednakże zamiast udostępnienia lokalu świadek koronny może ubiegać się też o wsparcie w zakupie bądź wynajęciu mieszkania (tutaj ustawodawca ma na myśli zapomogę finansową).

Ponadto rozporządzenie przewiduje pomoc w przeprowadzce świadka i jego osób najbliższych, a także ich zagospodarowaniu na nowym miejscu. Słuszne wydaje się przekonanie, że jest to duże ułatwienie dla takich osób w trudnej dla nich sytuacji, kiedy czyhać może na nich wiele niebezpieczeństw związanych z odwetem ze strony osób, przeciwko którym świadek koronny składał zeznania. Dzięki takiemu wsparciu, osoba bądź osoby te mogą we względnym bezpieczeństwie zmienić swoje miejsce zamieszkania. W uzasadnionych przypadkach możliwa jest również pomoc w zmianie miejsca zatrudnienia.

Dodatkowo w rozporządzeniu znaleźć można rozwiązania ukierunkowane na dzieci, które posiada świadek koronny, gdyż przewidziana jest pomoc w umieszczeniu ich w żłobku, przedszkolu czy szkole. Z uwagi na powszechnie występujący problem dotyczący małej liczby miejsc przewidzianych dla dzieci chcących uczęszczać do przedszkola, powyższy zapis można uznać za pozytywnie odbierany przez osoby posiadające status świadka koronnego i zapewne przyczyniający się do skorzystania z dobrodziejstw tej instytucji.

Zakończenie ochrony przewidzianej w rozporządzeniu

Ochrona świadka koronnego oraz jego najbliższych osób dobiega końca w przypadku, kiedy osoba taka złoży wniosek o jej zakończenie i zostanie on uwzględniony. Ma to miejsce wtedy, gdy świadek koronny czuje się już bezpiecznie i nie odczuwa już żadnego zagrożenia ze strony osób, przeciwko którym składał zeznania. Dodatkowo ochrona koń-

²¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r., Nr 64, poz. 593).

czy się również bez takiego wniosku, a dzieje się to w przypadku ustania zagrożenia dla życia i zdrowia osoby czy osób chronionych, a także w razie uzyskania dokumentów na dane inne niż rzeczywiste. Oznacza to, że ktoś, kto został świadkiem koronnym i zyskał ochronę, nie będzie jej otrzymywał dożywotnio; jest to jedynie rozwiązanie czasowe.

Statystyka

Kończąc analizę instytucji świadka koronnego, należy jeszcze odnieść się do liczby osób nią objętych w Polsce na przestrzeni lat. W latach 1998–2014 dopuszczono dowody z zeznań 111 świadków koronnych w śledztwach, które były prowadzone przez prokuraturę. Najwięcej świadków koronnych przyczyniło się do rozwiązania spraw w roku 2001, bo aż 23, najmniej natomiast (po jednym świadku) dopuszczonych zostało w latach 2009, 2013 oraz 2014²². Zauważyć można, że obecnie występuje raczej tendencja spadkowa do wykorzystywania zeznań świadków koronnych, a świetność tej instytucji przypadła na lata, kiedy w Polsce funkcjonowało jeszcze wiele zorganizowanych grup przestępczych.

Podsumowanie

W świetle powyższych rozważań można wysnuć wiele wniosków dotyczących instytucji świadka koronnego, m.in. takie, iż należy spełnić szereg wymagań, aby zostać świadkiem koronnym, a ponadto, że coraz rzadziej stosuje się tę instytucję w praktyce (jak wynika ze statystyk Prokuratury Krajowej). Jak już wspomniano, instytucja świadka koronnego ma tyle samo zwolenników, co przeciwników. Analizując opinie ekspertów, można wnioskować, że uważają oni nowelizację tej ustawy za konieczną. Obecnej zarzucają m.in. to, że tak naprawdę śledczy nie wiedzą, czy świadek koronny mówi prawdę, czy nie. Sądzą, że od samego początku zeznania te powinny być weryfikowane, a osoby je składające powinny odpowiadać karnie w razie poświadczania nieprawdy w swoich zeznaniach²³.

W ocenie autorki niniejszego artykułu pewne kwestie, jak np. weryfikację zeznań świadków koronnych, należy dopracować tak, aby mieć pewność co wiarygodności danej osoby i wiedzieć, że jej słowom można zaufać, a przez to skazać rzeczywistych sprawców, a nie osoby ewentualnie pomówione.

---

²² <https://pk.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-prokuratury-krajowej/swiadek-koronny-sprawozdanie-departamentu-ds-pz-prokuratury-generalnej/> (dostęp: 10.12.2020).

²³ <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/instytucja-swiadka-koronnego-do-zmiany-uwazaja-eksperci,498363.html> (dostęp: 6.12.2020).

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Dymińska Z., *Świadek koronny jako instrument zwalczania przestępczości w świetle zmiany ustawy o świadku koronnym*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2007, nr 1.
- Pływaczewski E.W., *Świadek koronny jako instrument zwalczania przestępczości zorganizowanej*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 7–8.
- Ważny A. (red.), *Ustawa o świadku koronnym. Komentarz*, Warszawa 2013.
- Wojtaszyn K., Kacperczyk A., *Świadek koronny. 15 lat doświadczeń*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2011, nr 5(3).

Akty prawne

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1997 r., Nr 89, poz. 555).
- Ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz.U. z 1997 r., Nr 114, poz. 738).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r., Nr 64, poz. 593).
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2010 r., Nr 127, poz. 857).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2006 r. w sprawie udzielania ochrony i pomocy świadkom koronnym i innym uprawnionym osobom.

Źródła internetowe

- <https://pk.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-prokuratury-krajowej/swiadek-koronny-sprawozdanie-departamentu-ds-pz-prokuratury-generalnej/>.
- <https://wolnemedi.net/wszechswiadek/>.
- <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/instytucja-swiadka-koronnego-do-zmiany-uwazaja-eksperci,498363.html>.

The analysis of the institution of the crown witness in Poland

Summary

The article presents the institution of the crown witness in Poland, as well as a process of obtaining this status. In addition, the conditions for the protection of both the crown witness and his relatives are indicated. An important element of the text is also the mention that this institution has many supporters and opponents. The aim of the article was to analyze the institution of a crown witness, pointing its good and bad sides, as well as to look closer at the process of obtaining the that status. The conclusions that can be drawn are that crown witnesses can contribute to the resolution of even the most difficult cases regarding organized crime groups, while currently their testimony is not thoroughly verified. That may lead to wrongful convictions, so this institution should be refined by the legislator in such a way that the crown witness does not raise the slightest doubt as to his credibility.

Key words: witness, crown witness, criminal law, protection of crown witnesses, organized crime groups